

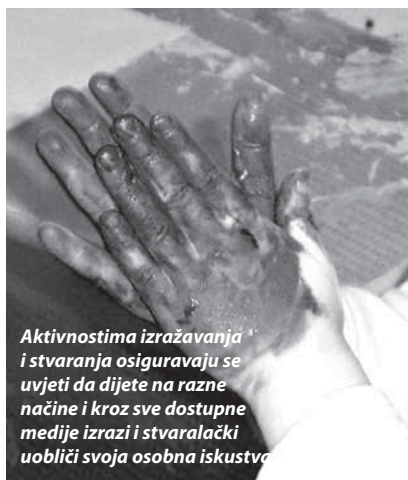
Različitost pristupa u radu na projektima

Zbog vrlo česte zastupljenosti u praksi dječjih vrtića, rad djece i odgajatelja na projektima predstavlja temu velikog interesa stručne javnosti. U radu se govori o različitim gledištima raznih koncepcija na provedbu i oblike rada na projektu u odnosu na ulogu odgajatelja i djece.

Vesna Katić
Učiteljski fakultet u Rijeci
Rijeka

Svaka promišljena ljudska djelatnost započinje pripremom, nakon koje slijedi neposredno djelovanje, te završetak u kojem se kroz evaluaciju stvaraju počeci novog pripremanja i djelovanja. Tako i odgajatelj u svom odgojno-obrazovnom djelovanju s djecom rane dobi u institucionalnom kontekstu, pored neposrednog rada s djecom i njihovim roditeljima te kontinuiranog usavršavanja, ima i osigurano vrijeme pripreme za svoj rad. Ta priprema ogleda se u planiranju odgojno-obrazovnog rada, svjesnoj i timskoj djelatnosti koja svoje ishodište nalazi u:

- Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja djece predškolskog uzrasta dano u vidu smjernica,

Aktivnostima izražavanja i stvaranja osiguravaju se uvjeti da dijete na razne načine i kroz sve dostupne medije izrazi i stvaralački uobliči svoja osobna iskustva

određujući pedagoška načela koja u prvi plan stavljaju dijete i odnose, a ne sadržaje;

- dobrom poznavanju zakonitosti psihofizičkog razvoja djeteta koje mu služi kao referentni okvir, osnova za usporedbu s djetetovim trenutnim razvojnim statusom;
- dobrom poznavanju individualnog razvoja svakog djeteta ponaosob, jer iako svako dijete ima predvidiv slijed razvoja, treba poštovati i njegov individualni tempo razvoja. Kontinuiranim i svakodnevnim promatranjem djeteta u različitim situacijama i u različitim vremenskim okvirima, dolazi se do brojnih informacija o djetetu koje je važno dokumentirati i koje služe donošenju procjene o njegovom razvojnom doseg;
- karakteristikama djetetovog neposrednog okruženja, jer zbivanja i događanja u roditeljskom domu, vrtiću, neposrednoj blizini boravka djeteta, pružaju neiscrpane mogućnosti otkrivanja i podržavanja djetetova interesa odabirom sadržaja rada kojima će se poticati njegov cjelovit razvoj.

Uzimajući u obzir navedene elemente, moguće je provesti:

- tematsko planiranje kojim se stvara kurikulum temeljen na velikim cjelinama, cjelovitim dječjim iskustvima i problematici na koju se nailazi u djetetovom neposrednom okruženju;

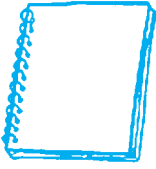
- projektno planiranje, čime nastaje kurikulum zasnovan na specifičnim potrebama za upoznavanje i dublje otkrivanje neke teme;
- planiranje spontanog kurikuluma koji se osmišljava određenog dana na neposrednom iskustvu djece.

Različite perspektive projektnog pristupa

Projektnim planiranjem ostvaruje se model integriranog kurikuluma. Projekt je svojevrsan plan koji se sastoji od niza aktivnosti u kojima jedno dijete ili više njih nastoji dublje proučiti neku temu ili problem i na taj način bolje razumjeti vlastito iskustvo i okruženje u kojem se nalazi. Navedeni plan aktivnosti može trajati od jednog dana pa do nekoliko mjeseci. Tijekom cijelog procesa naglašena je aktivna uloga djeteta tijekom koje ono svoje kognitivne sposobnosti transformira u vještine učenja, pri čemu kontinuirano surađuje s vršnjacima, ostalom djecom i odraslima, čime pridonosi svom cjelovitom razvoju.

Uloga odgajatelja pri odabiru i realizaciji teme projekta može varirati od one u kojoj je on dominantan kako u izboru teme, tako i pristupu radu, pa do situacije u kojoj predstavlja svojevrsni 'katalizator' pri izboru sadržaja i oblika rada. Oblici rada na projektu prikazani su u dvjema skupinama:

- Jedan je oblik rada na projektu, onaj u kojem temu izabire ili inicira odgajatelj uz suglasnost djece.

pripremili smo i/ili preveli za vas

- Rad na odabranoj temi odvija se u sklopu onoga što je 'odgajatelj planirao kao nešto važno za djecu, nešto čemu će pristupiti s različitim područja znanja i s različitim intenzitetom'. (Miljak, 1999.:19).

Ovu drugu koncepciju rada na projektu zastupaju i autorice L. Katz i S. Chard. Prema ovoj koncepciji 'rad na projektima smatra se temeljnim pristupom u integriranom poučavanju djece' (Slunjski, 2001.:31). Određen je temom koja predstavlja 'dio integriranog kurikulumu ili programa unaprijed određenog' (Slunjski, 2001.:31). Teme projekta grupirane su u sljedećih devet kategorija:

- teme iz svakodnevnog života djeteta (kuća, članovi obitelji, prehrana, prijevozna sredstva i sl.);
- teme koje obuhvaćaju život u lokalnoj zajednici, a mogu se odnositi na ustanove važne za sigurnost, zdravlje i normalan život ljudi i slično;
- teme koje se bave raznim događajima i važnim datumima (rođenje, preseljenje, karneval i sl.);
- teme koje se odnose na proučavanje vremena (sat, kalendar, povijesni događaji);
- teme koje se odnose na upoznavanje i proučavanje zanimljivih mjesta (susjedstvo, obala, rijeke, planina, ulica i sl.);
- razni prirodni fenomeni vezani za vremenske prilike, vodu, biljni i životinjski svijet;
- općenite teme koje se mogu odnositi na razne izume, svemir i slično;
- zanimljivi predmeti iz djetetova neposrednog okruženja;
- ili nešto slično (prema: Slunjski, 2001.:32).

Sličan pristup u radu na projektu ima i pedagoška koncepcija J. Zimmera koja pokušava pomiriti razjedinjenost obrazovanja i života. Ova koncepcija znanje kao

dio životne akcije želi učiniti značajnim elementom i činiteljem rješavanja životnih problema ljudi i samostalnog vođenja osobnog života. Polazeći od djeteta, njegovih životnih situacija, problema, potreba i interesa, a stavljajući u prvi plan razvoj socijalne kompetencije, osmišljene su sljedeće životne situacije koje mogu predstavljati temu projekta:

- Djeca u dječjem vrtiću – Djeca kreću u školu – Što rade moji roditelji tijekom dana
- Kad se izgubimo u gradu – Stanovanje
- Kuhanje, izleti, dječje svečanosti – Dani vikenda – Pospremanje, jelo, polazak na spavanje
- Starija i mlađa djeca – Rođenje i nježnost – Dječaci i djevojčice
- Nova djeca u grupi – Djeca stranaca
- Djeca u bolnici – Smrt – Djeca su sama kod kuće
- Reklame – Televizija – Ljetni praznici
- Što djeca žele imati – Prostori za igru – Otpaci
- Bajke – Djeca s posebnim potrebama – Djeca i stariji ljudi
- Moja obitelj i ja – Odbačena djeca

Metodologija *Korak po korak* smatra da su projekti najprimjereniji djeci od četvrte godine života. Ovdje odgajatelj 'koji sluša što djeca govore i postavlja pitanja o stvarima koje ih zanimaju' (Kirsten i suradnici, 2006.:94) inicira projekt na način da 'započinje razgovor i potiče djecu' (Kirsten i suradnici, 2006.:94) na iznošenje vlastitih iskustava u vezi s odabranom temom projekta. Odgovori djece zapisuju se na veliki papir. U sljedećoj fazi odgajatelj pitanjima *Što bi željeli o odabranoj temi saznati i kako*, dolazi do sadržaja projekta. Nakon takvog vođenja djece odgajatelj prijedloge strukturira u logičan redoslijed, poštujući put spoznaje predškolskog djeteta. Projekt završava (a moguće je i da bude početak novoga) zajedničkom evaluacijom djece i odgajatelja.

Drugi oblik rada na projektima jest onaj koji potječe iz Reggio pedagogije (Miljak, 1999.:20). Temu izabiru djeca uz suglasnost odgajatelja koji im u tome pomažu.

Bitno je ovdje naglasiti da se svaki korak u radu na projektu pažljivo bilježi i dokumentira. Tako stvorena dokumentacija omogućuje djeci jasnoću i zornost rada, roditeljima omogućuje da vide i prate što djeca rade, a odgajateljima služi kao ishodište istraživanja i boljeg upoznavanja djece, te daljnjeg stručnog usavršavanja u timskom radu s ostalim djelatnicima.

Projekt kao kompleksno istraživanje

Bez obzira na oblik rada na projektu, važno je istaknuti da rad na projektu predstavlja 'kompleksno istraživanje', gdje se odabrani sadržaji proučavaju multidisciplinarno, vodeći računa o uvažavanju osnovnih principa djetetova stjecanja iskustva i učenja:

Neposredni doživljaj

Uvažavanjem ovoga principa omogućuje se djetetu stvaranje realne slike svijeta, te proširenje područja života i rada predškolskog djeteta i izvan vrtića.

Prorada doživljaja kroz različite djelatnosti (sakupljanje, istraživanje, promatranje, identificiranje, klasificiranje, bilježenje, objašnjavanje)

Ovaj princip omogućuje da svako dijete prema vlastitom interesu i razvojnim mogućnostima dolazi do novih spoznaja uvažavajući postavke višestruke inteligencije.

Obogaćivanje doživljaja umjetničkim sadržajima

Umjetnički sadržaji iz područja književnosti, glazbe, filma i scenske umjetnosti, plesa, usmjereni su k razumijevanju, prevođenju s jednog oblika komunikacije na drugi tako da se ne mijenja oblik prvobitne informacije, ali se čuva njezina točnost i opseg (npr. prevođenje riječi u geste i obrnuto i sl.), interpretaciji koja po-

drazumijeva da se primljena informacija prilagodi konkretnim uvjetima.

Izražavanje i stvaranje

Aktivnostima izražavanja i stvaranja osiguravaju se uvjeti da dijete na razne načine i kroz sve dostupne medije izrazi i stvaralački uobliči svoja osobna iskustva. Tako dijete može pjevati, svirati (svime što proizvodi zvukove, može označavati ritam: rukama, nogama, zvečkama, papi- rima, češljem, instrumentima i sl.), crtati, slikati, modelirati, ilustrirati (vizualne i ne- vizualne doživljaje), graditi, konstruirati, govorno i scenski se izražavati, izražavati se cjelokupnom motorikom (mimika, ge- ste, pantomima, i sl.), te plesati.

Primjena iskustva u životnim situacijama i igri djece

Iskustvo djeteta nastalo uz uvažavanje navedenih načela svakako će pridonijeti snalaženju u neposrednoj životnoj situaciji, ali također i obogatiti njegovu igru, svakako najprimjereniju aktivnost djeteta rane dobi. Iz navedenog može se zaključiti da je projektno planiranje vrlo zahtjevna uloga za odgajatelja, koja od njega zahtijeva kontinuirano praćenje razvoja i interesa djece, bilježenje podataka, rasprave sa stručnjacima, te osvješćivanje teorije koju provodi, provjerava i istražuje u praksi.

Literatura:

1. Kirsten, A. i suradnici: *Kurikulum za vrtiće*, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb, 2006.
2. Krstović, J.: *Inovacijski pristupi ili razvojne perspektive predškolskog odgoja*, u: Božić, Ž. (ur.), *Inovacijski pristupi - Korak bliže djetetu*, Adamić, 44 – 55, Rijeka, 1997.
3. Miljak, A.: *Rad na projektima*, 'Dijete Vrtić Obitelj', V (18/19), 19-20, Zagreb, 1999.
4. Petrović – Sočo, B.: *Učiti za život u životnim situacijama*, 'Dijete Vrtić Obitelj', III (7/8), 4 – 8, Zagreb, 1997.
5. Slunjski, E.: *Integrirani predškolski kurikulum: rad djece na projektima*, Mali profesor, Zagreb, 2001.

Dinosauri u Rovinjskom Selu

Koje su mogućnosti učenja djece rane dobi, pročitajte u članku odgajateljice savjetnice Karmen Uljanić. Čitajući ga, moći ćete prepoznati dinamiku unutarnjeg procesa i etapa rada na projektu te uvidjeti kako projekt utječe na različita područja razvoja djeteta.

Karmen Uljanić, odgajateljica savjetnica
Dječji vrtić 'Neven'
Područno odjeljenje
Rovinjsko Selo
Rovinj

Antonio i dinosauri

U rujnu prošle godine u našu je skupinu došao četverogodišnji dječak Antonio. Od roditelja smo na inicijalnom razgovoru doznali da ga zanimaju dinosauri. Kako u fazi prilagodbe nastojimo za svako novo dijete pronaći primjerene aktivnosti koje mu pričinjavaju zadovoljstvo i pridonose bezbolnijoj prilagodbi na vrtić, Antoniju smo u vrijeme boravka na zraku predložili da u šumici napravimo jednog dinosaura od kamenja.

On je bio oduševljen idejom, kao i četvero druge djece koja su zajedno s odgajateljica započela gradnju. Međutim, Antonio nije htio graditi već je samo promatrao i komentirao, te u jednom trenutku pitao: *Što mu sad stavljate?* Rekli smo: *Bodlje na leđa.* Nakon ovog odgovora, Antonio nas poučava i zaprepašćuje znanjem: *To nisu bodlje, već ploče koje mu služe za regulaciju topline, to ti je stegosaur!*

Ovaj inicijalni interes za dinosaure koji je pokazao Antonio, a kojim je zainteresirao i manju skupinu djece, pratimo sljedećih dana poticajima (sredstvima, materijalima, literaturom) kojima proširujemo temu i omogućujemo im da i dalje istražuju i dolaze do novih spoznaja. Roditelji također postaju suradnici donoseći nam

O našoj skupini

Rovinjsko Selo je udaljeno od Rovinja sedam kilometara. Naš je vrtić mješovita odgojna skupina smještena u jednoj sobi stare osnovne škole. Ima 27 djece od 3. do 7. godine života, uglavnom iz Rovinjskog Sela i okolice. Vrtić radi deset sati dnevno, s dvije odgajateljice koje rade u smjenama. Veliko dvorište, ali i lokacija vrtića u seoskoj sredini, omogućuju nam duge boravke na zraku i istraživanja u prirodi. Pored toga, često organiziramo različite izlete i posjete prateći dječje interese. Često odemo u Rijeku na kazališnu predstavu ili u Pulu u muzej, ili pak u Buzet na berbu tartufa. Sve to možemo ostvariti zahvaljujući dobroj suradnji s roditeljima. Izlete koristimo kao motivaciju za različite aktivnosti s djecom, a odaberemo li prave poticaje, materijale i sredstva za rad, interes za temu preraste u pravi veliki projekt.

Što je to projekt?

Lina: Možeš projektirati brod od balona. Mislim kaširati!